

A portrait of Halide Edib Adivar, a prominent Turkish writer and feminist, is shown in the upper half of the cover. The portrait is rendered in a monochromatic red color, matching the background of the top section. She is looking slightly to the left of the camera with a serious expression.

Halide Edib Adivar

Roman

Mevut Hüküm

Fatih Altuğ'un sonsözünüyle

HALİDE EDİB ADIVAR
MEVUT HÜKÜM

Can Miras

Mevut Hüküm, Halide Edib Adıvar

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ay Yıldız Matbaası, 1918

Can Yayınları'nda 1. basım: Ağustos 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoğan

Çevrimyazı ve yayına hazırlayan: Fatih Altuğ

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Alper Zeki / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-5205-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750752056

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HALİDE EDİB ADIVAR
MEVUT HÜKÜM

Çevrimyazı ve yayına hazırlayan
Fatih Altuğ

ROMAN

♥can

Halide Edib Adıvar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ateşten Gömlek, 2007

Handan, 2007

Mor Salkımlı Ev, 2007

Sinekli Bakkal, 2007

Türk'ün Ateşle İmtihani, 2007

Vurun Kahpeye, 2007

Son Eseri, 2008

Yolpalas Cinayeti, 2008

Tatarcık, 2009

Türkiye'de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri, 2009

Âkile Hanım Sokağı, 2010

Kalp Ağrısı, 2010

Zeyno'nun Oğlu, 2010

Çaresaz, 2011

Sevda Sokağı Komedyası, 2011

Kerim Usta'nın Oğlu, 2012

Dağa Çıkan Kurt, 2014

Yeni Turan, 2014

Hindistan'a Dair, 2014

Ateşten Gömlek (Günümüz Türkçesiyle), 2014

Vurun Kahpeye (Günümüz Türkçesiyle), 2014

Türkiye'de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri II, 2015

Döner Ayna, 2015

Sonsuz Panayır, 2016

Halka Doğru, 2017

Kenan Çobanları - Maske ve Ruh, 2018

Heyula, 2019

Seviye Talip, 2020

Harap Mabetler, 2020

HALİDE EDİB ADIVAR, 1882'de İstanbul'da doğdu. Üsküdar Amerikan Kız Koleji'nde okudu. 1908'de yazmaya başladığı kadın hakları hakkındaki yazılarından dolayı kimi kesimlerin düşmanlığını kazandı. 31 Mart Ayaklanması sırasında Mısır'a kaçmak zorunda kaldı. 1909'dan sonra öğretmenlik, müfettişlik yaptı. Balkan Savaşı yıllarında hastanelerde çalıştı. 1919'da Sultanahmet Meydanı'nda, İzmir'in işgalini protesto mitinginde tarihî bir konuşma yaptı. 1920'de Anadolu'ya geçerek Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Onbaşı ve üstçavuş rütbeleri aldı. Savaşı izleyen yıllarda Cumhuriyet Halk Fırkası'yla fikir ayrılıklarına düştü. Bunun sonucunda 1917'de evlendiği ikinci eşi Adnan Adivar'la birlikte Türkiye'den ayrıldı. İlerleyen yıllarda konferanslar vermek üzere ABD'ye gitti, Mahatma Gandhi tarafından Hindistan'a çağrıldı. 1939'da İstanbul'a dönen Halide Edib, 1940'ta İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz Filolojisi Kürsüsü başkanı oldu, 1950'de Demokrat Parti listesinden bağımsız milletvekili seçildi. 1954'te istifa ederek evine çekildi. 1964'te öldü.

Émile Zola'nın ruhuna armağan ediyorum.

I

Kasım Şinasi

Avrupa'dan geleli iki sene olduğu halde İstanbul'un en çok tanınmış, en çok hastalı ve sırf mesleğiyle para kazanmış en zengin doktoru oluvermişti. Hem bunları hiç arkasından koşmadan, telaş etmeden, özlemeden, sırf metaneti, intizamı ve kabiliyetiyle elde etmişti. Zaten İstanbul'un en zengin Müslüman tüccarı olan babası da tıpkı oğlundaki gibi bariz olmayan fakat eğilmeyen sebatı, teferruata ikna eden ve müşkülat karşısında hiç titizlenmeyen demirden asabı, müsterih kafasıyla muvaffak olmuştu. Kasım Şinasi peder ve validesinin birçok senelerden sonra gelen yegâne çocukları olduğundan onu hayatını kazanacak bir adam diye yetiştirmeyi düşünmemişler, kendi gençliklerini feda ederek, o kadar zahmetle topladıkları parayla mebzul saadetler satın alabilecek sevgili bir çocuk diye muhayyilelerinin icat ettiği her müsaade ve sevinci onun önüne yaymışlardı. Fakat o, lala ve dadıyla büyüyen şımarık, mariz ve tembel bir çocuğa benzememişti. Babasının kavi bünyesini

tevarüs eden Kasım Şinasi aynı zamanda sıhhatli, faal ve oyunlarının, işlerinin başında muvaffak oluncaya kadar daima aynı derecede bir inat ve sükûnla uğraşan bir çocuktur. Nihayet en zor, en çok çalışmakla elde edilebilir bir meslek diye doktor olmuştu. O genç bir tıbbiye talebesiyken en ihtiyar hocalarından daha zengin bir kütüphanesi vardı; küçük bir laboratuvarı içinde her yeni eseri, nazariyeyi anlamak için, babasının vaktiyle nihayetsiz ve karışık rakamlar arasında müsterih kafasıyla çalıştığı gibi çalışıyordu. Nihayet Avrupa'ya giderken, dönüp meşhur ve zengin bir doktor olmak emeliyle değil daima hakikati bütün çıplaklığıyla görmek isteyen ve onun için bazen teleskop başında kırk sene gökleri seyreden, bazen cam şişeler arasında mikroplarla baş başa bütün bir hayat geçiren ilim adamlarının âteşin aşkıyla gitmişti. O zaman Kasım, oldukça inkişaf etmiş tabii ve sıhhatli bir genç olmakla beraber, kadın, onun hayatında büyük bir mevki tutmamıştı. Kadın ve erkekleri birbirine sevk eden ve onun indinde hayatın basit bir tecellisi olan hissi yalnız pek ilk zamanlarda kendinde tetkik etmekle kalmıştı. Hayali onu, insanların et, kan ve kemik olan kısmından başka ecza-yı mevcudiyetine lakayt bıraktığından kadınlarda ne fazla mefkûrevi bir incizap görmüş ne de nefret ve yeisini celp edecek yalan, hile ve gösteriş sezmişti.

O nihayet otuz yaşında mesleğine ait tahsilini bitirmiş, keyfi için dört sene daha o rüyanın en kudretli üs-tatları karşısında, en mükemmel laboratuvarları içinde çalıştıktan sonra biraz daha genişleyen vücudu üstünde tepesinin saçları kaybolmuş bir halde, gözlükleri arkasında bir çocuk kadar sade siması ve görücü gözleriyle dönmüştü.

Hayatında esvap, boyun bağı, bütün giyinmek teferuatı hiçbir yer tutmamakla beraber o enli omuzlarının,

kuvvetli uzun vücudunun, çıplak başının, bol ve rahat esvapları içinde onu pek kibar ve calib-i dikkat gösteren bir şahsiyeti vardı. En çok insanın nazar-ı dikkatini, bilinememez niçin ve nasıl tevkif ed[en şey], belki de bir aslan kafası kadar büyük başında, enli ve beyaz alnı altındaki biraz donuk siyah ve derin gözleriydi. Sonra kuvvetli burnu altında gözlerinin mütevazı, uzak fakat anut tebeşümüne iştirak eden beyaz dişleriyle kuvvetli iyi bir ağız vardı. Gözleri sathından değil Kasım'ın ta benliğinden gelen bir tebeşüm, o dudakları ve gözleriyle insana bakarken, çocukluğundan beri etrafındakilere yalnız ona karşı emniyet ve muhabbet hissi değil aynı zamanda karşısına geçilmesi gayr-i kabil bir itaat ve teslimiyet arzusu ilham eder ve karşısındakiler hemen hiç ona mukavemet etmezlerdi.

İşte böylece genç, yakışıklı, âlim ve kabiliyetli bir doktor olarak İstanbul'a döndüğü zaman, hayatına vereceği istikamet hakkında muayyen bir kararı yoktu.

Şehzadebaşı'ndaki konaklarında, ihtiyar ve tek babasıyla, evinin yalnızlığında yanında oturması için rica ettiği kendinden genç bir kardeşi ve ailesi bulunuyordu. Kasım Şinasi'nin anası öleli dört sene olmuştu. İhtiyar babasına amcası ile onun karısı bakıyorlardı. Kasım Şinasi'nin amcası, samimi, muhafazakâr ve ciddi olan babasına nispeten makul surette alafanga meşrep, müstehzi ve cemiyet hayatını seven bir adamdı.

O, Kasım Şinasi Avrupa'ya gittikten sonra evlenmiş olduğundan genç doktor için yengesi evde tamamen yeni bir simaydı.

Sirkeci'de amcası muntazam redingotu, sivri siyah sakalı ve tek gözlüğüyle Şinasi'yi istikbal ettiği vakit, biraz ötede zarif, bülent, siyahlı bir kadın sekiz yaşlarında kadar, altın saçlı güzel bir küçük kızla ayakta duruyordu.

Amcası, medeniliği, hürriyetperverliği nümayaşkâr

bir tavırla ibzal eden mütebessim bir nezaketle karısını yeğenine takdim etti. Garda bekleyen kadınlar, tren Ayas-tefanos'a¹ geldiği dakikadan beri bahçelerde yollarda dolaşan insanlar, sekiz sene evvelkine nispeten Şinasi'ye daha iyi giyinmiş ve daha serbest tavırlı görünüyorlardı. Memlekete gelirken laboratuvarlarda, Darülfünunlarda biraz gayr-i şahsi surette ona tesir eden memleketin yeniliği karşısında genç doktorun beyninde gayr-i vazıh, uçucu fikirler birbirini kovalıyordu.

Birdenbire iki tombul çocuk eli, iki büyük sarı çocuk gözü ona dönünce, bu tarzda karışık fikirlere alışmayan zihni büyük bir memnuniyetle Atife'ye döndü. Kuvvetli kollarıyla küçüğü ta başının hizasına kaldırarak onun küçük yüzünün billuri hat[1]arında gözleri dolaştıktan sonra, minimini beyaz bir alın üstünde dalgalanan ipeklerin rengindeki sarı gözlerde, dost ve sade gözleriyle tevakkuf etti. Kasım Şinasi'nin sahih ve kuvvetli şahsiyetinin derin sadegisi, bütün ilim ve kabiliyetine rağmen ona insanlar karşısında azıcık mütevazı, azıcık da tıfılane bir yabancılik hissi verirdi. Belki bunun için, belki de kendi kuvvetli, onlar zayıf oldukları için o bütün çocuklara anlayan ve seven bir bağla bağlanıyordu.

Ve Atife'yle ilk nazarda –dostluğun muğlak ve karışık kısmını Atife'nin küçük, iptidai kadın kalbi idare etmek şartıyla– bu ulvi rabıtayı tesis ediyordu. Bu da Mualim Remzi'ye ait muhabbeti istisna edilirse bütün memlekette hasıl ettiği yegâne dostluk olarak kaldı.

Arabada o Atife'yle meşgul olurken amcası Refet Bey karısıyla küçük tebessümler teati ediyorlardı. Genç doktor nihayet yengesinin azıcık kalın ve kısık sesini ilk defa işitti:

1. Yeşilköy'ün eski adı. (Y.N.)

“Siz küçüğü bizim zannettiniz değil mi Kasım Bey?”
“Tabii değil mi?”

“Hayır, tabii değil! Bizim çocuğumuz bir defa oğlan, hem bu kadar büyük değil. Amcasınız yazmıştı. Şimdi Avrupa’da zihninizin ailenizle ne kadar meşgul olduğunu görüyorum.”

Kasım azıcık sıkıldı. Fakat hayatına ve mesleğine temas etmeyen şeyleri uzak dumanlar gibi telakki eden zihni, şimdi amcasının erkek çocuğundan ziyade yanında altın başını ta koltuğuna sokan küçük kızın kim olduğunu anlamak istiyordu.

“Bu küçük kimin çocuğu?”

Amcası cevap verdi:

“Behire’nin hemşirezadesi.”

Tabii Behire, yengesi olacaktı. Şimdi ilk defa olarak akraba oldukları siyahlı kadına dikkatle bakarken Atıfe’yle müşabehetlerinin ne kadar göze çarpacak derecede olduğunu gördü. Aynı altın gibi sarı gözler, daha sarı, daha donuk, çocukluk yuvarlaklıkları yerine bir kadın simasının müteşekkil hatları görünen uzun bir sima, muntazam aza-yı vechiye altında taranmış, kesilmiş kumral kaşları üzerine inen sarı saçlar, sonra kumral yumuşak kirpikler, nazar-ı dikkat-i calib surette zedelenmiş yorgun gözkapakları.

Yengesi pek her gün tesadüf edilen bir sima değildi. Uzun sağlam ve güzel vücudu üstündeki sağlam ve güzel başında, birdenbire yorulan, gayritabiileşen gözlerinin altı ve kapakları göze çarpan bir tezat yapıyordu. Kasım Şinasi’nin gözleri kadının dudaklarının kıvrımlarında da aynı yorgunluk ve hastalık izlerini aradı ve zihni birdenbire hükmünü verdi:

“Histerik bir kadın!”

Eve gelince amcasının küçük modeli, zayıf, çekik yüzü, beyaz temiz yakasından yükselen manasız başı,

bütün gün temizliğini muhafaza eden ince bacaklarıyla karşlarına çıktı. Bu terbiyeli, cansız oğlan yengesinin birdenbire hatt-ı hareketini arayan gözleri önünde bile Kasım'ın kalbini ısıtamadı. Atife, yeni gelen amcaı daha çok benimsemekten mağrur, Hayri'ye altın gözlerinin en şımarık, en müstehzi nazarlarıyla bakarak Kasım'ın kolunda asılmış gibi geldi.

Kasım Şinasi daha beyazlanmış, daha ihtiyarlamış babasıyla dün ayrılmış gibi birbirini anlayan sade selamlarıyla selamlaştılar. İkisi de Kasım'ın annesinin –Kasım henüz bıyıkları gelen genç bir talebe esvabıyla şimendifere binerken bakan– siyah gözlerindeki yaşla düşündüler, ikisi de sükût ettiler. İhtiyar daha fazla olarak, metin, enli omuzlar üstünde tepesi açılmış bu büyük başın şakaklarındaki beyazlara, simanın sebatkâr hatlarına baktı. Kasım da babasının ayrılma zamanı pek uzak olmadığını gayr-i vazih bir elemle düşünüyordu.

Her sabah Ömer Ağa bahçe kovasının üzerinde elinde büyümüş bir çocuktan böyle yakışıklı, vakur, büyük bir adam gibi gelen Kasım Şinasi'ye dolu gözlerle bakarken, hatta iyi kalpli fakat biraz dalgın, unutkan Kasım'ın eskilere iltifat etmemesinde bile onu daha büyük bularak gururlanan kalbi kabarıırken, Kasım elleri cebinde kendisiyle beraber büyüyen yeşil ağaçlar, evin çatısına kadar tırmanan sarmaşıklar ve güllerin bahar taravetleri arasında düşünüyordu. Evde onun kadar erken kalkan yoktu. Yalnız artan sabah rutubetlerinde bahçeye çıkmaya cesaret edemeyen romatizmalı babasının pencereden kendini seyreden beyaz başında senelerin yumuşattığı nemnak, müşfik ve mütebessim bir selamı onu karşılıyordu.

Geldiğinin üçüncü günüydü. Akasyanın altında açık başına dökülen çiylerin serinliğiyle sabahı koklarken küçük bir el, yarı korkak yarı sevinçli, kolunu yakalamıştı.

Başını çevirince, sarı gözlerinde nurlar, sarışın yanaklarında güllerle Atife'yi gördü. O yine dudaklarını kısarak, biraz mağrur, biraz kendini mazur göstermek için endişeli, acul bir sesle anlatıyordu.

“Benim yatağım pencerenin önünde. Pencereden seni... sizi gördüm. Teyzemi uyandırmadan giyindim, yavaş yavaş geldim.”

Çocuğun mütehakkim ve berrak gözleri onun tasvibini kazanmak için yumuşadı, dumanlandı. Kasım eliyle küçük başı sükûnet verici bir şefkatle okşuyordu. Sonra onunla bu eski ve güzel bahçeyi eski iki dost gibi el ele dolaştılar. Kasım'ın başı biraz çocuğa eğilmiş, ağır, ciddi sesle onunla konuşuyordu. Fakat çocuk dinler gibi görünmekle beraber gözlerinde endişeyle dalıyordu. Birdenbire, “Bugün eve gidecektim...” dedi ve arkasını getirmedi meden sustu.

“Niçin?”

“Annem sade pazara kadar izin verdi.”

“Öyleyse tabii gidersin.”

“Amma ben gitmek istemiyorum.”

“Anneni göreceğın gelmedi mi?”

Çocuk başını eğdi, dudakları titriyordu. O zaman bu yaramaz, faal ve cevval çocuğun bir kadın kadar hassasiyeti ve muğlakiyeti Kasım'ın zihninde rakik bir tecessüs uyandırdı. Ne vardı? Çocuk evinde mesut değil miydi? Pek tabii ve maddi görünen bu küçük kızda ne vardı?

Atife köşede bir kameriye altında nihayet derdini döktü. Anası ve babası Erenköyü'nde büyük bahçeli bir evde oturuyorlardı. Annesi evvelleri onunla çok oynardı. Fakat şimdi hep sıkıntılı ve yalnız oturuyordu. Babası her akşam gelemiyordu. Geldiği vakitlerde annesi artık gülüyor, oynamıyordu. Onun için Hayri'yle oynayabildiği bu evi seviyordu. Sonra biraz Hayri'den de şikâyet etti.

Hiç oyun bilmiyordu. Üstünü kirletmemek için bildiği oyunları bile adamakıllı oynamıyordu. Kuvvetli değildi, koşamıyordu. Masal bilmiyordu fakat Atife yine biraz onu seviyordu. Şimdi de Kasım Şinasi onun için yeni ve şayan-ı hayret bir âlem olmuştu. Bu büyük omuzlu, hari-kulade gözlü adam, ona esrarlı kütüphanesinde akşam yemeğinden sonra yatmadan masal söylemişti. Kim bilir, belki küçük kadın zihni onun da bütün etrafındakiler gibi her arzusu[nu] yapacak yeni bir vasıta [olduğunu] tahmin ediyordu.

Küçük bunları düşünürken ve bazen de söylerken, Kasım Şinasi onun hayatı hakkında nazariye yapıyor, kuvvetli kalbinde bu yalnız, küçük kalbe kuvvetini uzatan ve bu küçüğün yalnızlığında kendisinin de biraz yalnız olduğunu müphem surette hissedilen bir şeyler uyanıyor ve bu mahrem hislerini kendi büyük gözlerinden çocuğun güzel ve ciddi gözlerine aktırıyordu.

Yemekten sonra kahve içerlerken, yengesine, “Bugün Atife’yi mutlak göndermek lazım mı?” diye sordu.

Behire Hanım, müşkülât içinde kalmış gözlerle, yarıdım ister gibi etrafına bakındı. Fakat herkes, Kasım’ın dizine sarışın başını dayamış küçüğün yanında sustular. Zaten işaret bekler gibi duran Atife’yi daha ziyade heyecanlandırmak için bu kâfiydi. Behire, Atife’yi göndermek için hazırlanmaya giderken çocuk, dolgun ve titrek sesiyle mütenasip olmayan âteşin ve hadid gözlerle isyan etti:

“Gitmeyeceğim, gitmeyeceğim!”

Teyzesi, bu kısa isyan cümlesinden ziyade belki de onun yüzündeki mana-yı şiddetin hatırlattığı şeylerle, orada çocuğun kolundan tutup sürükleyecek kadar bir hiddet gösterdi. Fakat bütün bu mücadelede sekiz yaşındaki küçüğün daha derin ve âteşin bir mizacı, daha galip bir inadı olduğu pek vazıh görülüyordu. Ve nihayet tey-

zesi onu sırf maddi kuvvetinin tefevvukuyla sürüklerken, bütün bu elim sahnenin anahtarını dudaklarından fırlatıyordu.

“Tıpkı annen gibi, tıpkı tıpkı...”

Onlar uzaklaşırken Kasım Şinasi artık arkasını işitmeden, mütefekkir gözleriyle manevi bir hastalığı teşhis eder gibi babasına dalgın dalgın bakarak, “Âteşin, anut, rakik fakat oldukça sinirli, muvazenesiz ve hasta bir kadının çocuğu,” dedi.

“Daha doğrusu deli de oğlum.”

“Nasıl?”

“Ne olacak, sefih ve yakışıklı bir adamla evlenmek için bütün ailesini darıltan hatta terk eden bir kadın. Ailelerinde yalnız Behire kardeşiyle konuşur, evde eniştesi olmadığı zamanlar, pek ender olarak evlerine gider. Kadın bir yere çıkmaz. Gittikçe sinir bastırıyormuş. Kocası haftada bir filan eve geliyormuş, onun için çocuğu pek bırakmaz. Herhalde de dik başlı bir kadın.”

Kasım Şinasi, sefih ve yakışıklı fakat sevdiği bir adamla evlenmek için bütün ailesine karşı koyan bu kadının, çirkin ve cılız amcasıyla evlenebilen yengesinden daha tabii ve şayan-ı dikkat olacağını düşünüyordu. Babası biraz da acıyan bir sesle son malumatını ilave etti:

“Behire’yle anaları ayrıdır. O Behire’nin küçüğü ve sonradan alınan bir kadının çocuğudur. Onun için ailesi arasında mevkisi de acayip, belki de müşkül! Hatta Behire bile anasının ortağının çocuğu diye ona kinlidir. Behire bu münasebetsiz izdivaç için söylenirken ben bazen, ‘Ne yapalım, kıza annen rahat vermedi. Aranızdan kaçmak için ilk bulduğu adamla evlenmiş,’ derim.”

İhtiyar sessiz dinleyen oğlunun gözlerine bakarak sesini indirdi:

“Sara’nın annesi tımarhanede.”

Yengesi beyaz sokak esvaplarıyla Atife’yi veda ettir-

mek için odaya girince Kasım Şinasi müşfik tavrında birdenbire fazla bir doktorlukla çocuğa baktı. Atife'nin yüzü kapanık, kindar fakat mütevekkildi.

"Yenge, Atife'yi kim götürecekt?"

"Ömer Ağa."

"Biraz dursun, ben de beraber çıkacağım."

O gün Kasım Şinasi'nin de Atife'nin de hayatında unutulmaz bir gün oldu. Kasım Şinasi onu şekerlemeciden oyuncakçıya, oyuncakçıdan şekerlemeciye dolaştırırken küçüğün somurtkanlığı yaşlı, minnettar bir sevince geçiverdi. Köprü'de¹ onu arabadan atlattığı zaman, boynunda kalan iki küçük çocuk kolundaki mütekallis deraguşa o da sarı saçlarından öperek cevap verdi. Ve öperek üstünde küçük beyaz mendilini sallayarak kaybolduktan sonra garip bir asabiyet duydu. Ve o gün eve dönerken mutlak kendine bir iş bulmak lüzumunu düşündü. Evet, yalnız kütüphane ve laboratuvarda değil insanlar arasında.

Üç gün sonra yengesi, şakaya vurmak isteyen kırgın bir çehreyle:

"Küçük Atife, Ömer Ağa'ya, beni zorla yolladılar diye bir daha gelmeyeceğini söylemiş. Halbuki annesi isterse ben ne yapabilirdim."

Filhakika küçük sözünde durdu. Ateşli, içli kalbinden izzetinefsi daha büyük olan bu acıp çocuğu Kasım çabuk unutmadı. Azıcık yoruldu ve uzun müddet çocuğu aradı.

1. Galata Köprüsü. (Y.N.)

Sanatının, ilminin vezaifini her şeyden mukaddes bilen Kasım! Şimdi aşk ve merhametin karşısında, hiçbir insanın aşkı için hususi bir aleti olamayacağına iman ettiği büyük sanatını Sara'yı kazanmak için bir vasıta yapıvermişti. Hem de nasıl bir şey için yemin etmişti! İlmî, kitapları, hocaları, laboratuvarları, o kadar fedakârlıkla elde ettiği sanatı, semadan muazam simalarla başı üzerine eğilmiş, onu telin ediyorlar gibi geldi. O da Sara'nın elleri üstünde, ömründe ilk defa olarak ağlamanın harikulade hüznü ve lezzetini hissederek ağladı, ağladı.

Mevut Hüküm, Halide Edib'in ilk dönem romanlarındaki arzu ve delilik matrisinin içinde konumlanır. Aklın, arzusunun kıyısında olan kadınlar, o sınırı aşsalar da aşmasalar da tehdit olarak algılanırlar ve toplumun eril simgesel düzlemine her an istikrarsızlaştırdıkları için bu dünyada onlara yer yoktur.

Fatih Altuğ

Kaleme aldığı her metinle yeniden tartışılan Halide Edib'in bütün eserleri, gözden geçirilmiş baskılarıyla Can Yayınları'nda.

#edebiyatımızınmirası #millimücadele #cumhuriyetdönemi
#gündelikhayat #hatırat

